

Dorota Jaworska-Pasterska

Wybrane aspekty rozumienia ironii przez jednojęzyczne dzieci polskie i dwujęzyczne dzieci polsko-angielskie: Badanie porównawcze

Streszczenie:

Projekt skupia się wokół rozumienia ironii przez dzieci jednojęzyczne i dwujęzyczne. Wcześniejsze badania wyodrębniły trzy kluczowe aspekty rozumienia ironii: rozpoznanie przekonania, intencji, oraz nastawienia osoby mówiącej. Choć aspekty te były badane w kontekście jednojęzycznym, nie poświęcono im należytej uwagi w badaniach przeprowadzanych z uczestnikami dwujęzycznymi. Opisane w pracy zagadnienia wydają się być obiecującym tematem badawczym w świetle naukowych doniesień, iż osoby dwujęzyczne mają przewagę nad jednojęzycznymi na płaszczyźnie świadomości językowej, funkcji wykonawczych, teorii umysłu, rozumieniu cudzej perspektywy, czy radzeniu sobie z problemami komunikacyjnymi. Niewykluczone, że podobna przewaga może dotyczyć również umiejętności rozumienia ironii.

Przeprowadzone badanie skupia się na trzech aspektach rozumienia ironii u polskich dzieci jednojęzycznych i polsko-angielskich dzieci dwujęzycznych należących do trzech grup wiekowych: młodsze dzieci (6-8 lat), starsze dzieci (10-12 lat) i nastolatki (14-16 lat). W badaniu wykorzystano wypowiedzi ironiczne wyrażone za pomocą pięciu rodzajów aktów mowy: asercji, aktów dyrektywnych, komisywnych, ekspresywnych i deklaratywnych.

Analizy statystyczne nie wykazały różnic między dziećmi jedno- i dwujęzycznymi na poziomie rozpoznania przekonań osoby mówiącej. Odnotowano natomiast statystycznie istotne różnice w rozpoznawaniu intencji mówiącego. Dwujęzyczne nastolatki odczytały ironiczną intencję lepiej niż ich jednojęzyczni rówieśnicy w ironicznych komentarzach mających postać asercji, aktów komisywnych, ekspresywnych i deklaratywnych. Badanie wykazało zatem, że w przypadku rozumienia ironii przewaga osób dwujęzycznych pojawia się na późnym etapie rozwoju poznawczego.

Analizy jakościowe wykazały, że u młodszych dzieci umiejętność rozpoznania ironii i jej humorystycznego charakteru może pojawić się już między szóstym a ósmym rokiem życia. Z kolei wyniki uzyskane w grupie starszych dzieci i nastolatków wykazały brak silnie nacechowanych emocjonalnie negatywnych percepcji ironii, co jest zgodne z „efektem języka obcego” – doświadczanym przez osoby dwujęzyczne poczuciem oderwania od treści afektywnych prezentowanych w drugim lub obcym języku.

Podsumowując, badanie stanowi istotny pierwszy krok przybliżający nam zrozumienie tego, w jaki sposób jedno- i dwujęzyczne dzieci dekodują ironiczne treści. Uzyskane wyniki wskazują, że w przypadku rozumienia ironii możemy mówić o przewadze osób dwujęzycznych.